

6. Aktivity seniorů

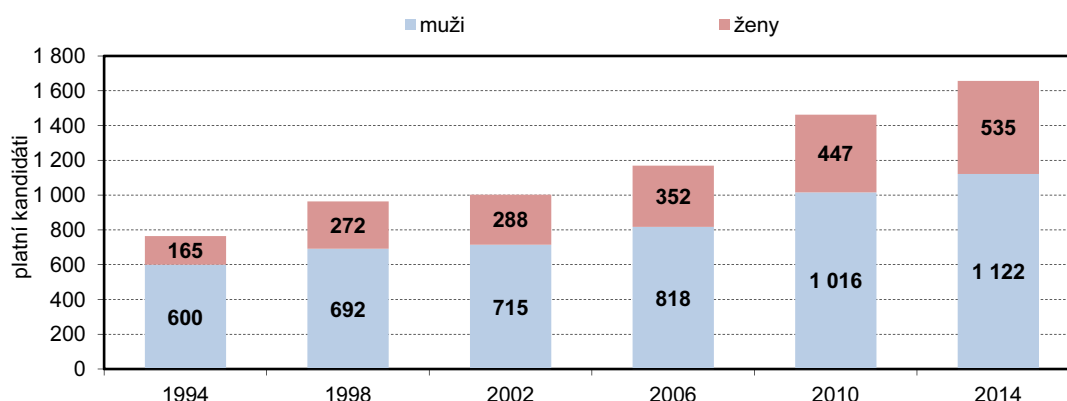
6.1 Kandidáti a zvolení zastupitelé ve volbách do zastupitelstev obcí 2014

Stárnutí populace neznamená jen přibývání starých lidí a prodlužování věku dožití, ale je to komplexní proces změn v sociální stratifikaci obyvatelstva, které se dotýkají života všech generací. Senioři tak představují stále početně rostoucí segment ve společnosti a můžeme předpokládat, že budou stále více, ať už přímo nebo nepřímo, ovlivňovat veřejný život. Ve volebních programech politických stran se prosazují programy pro starší generaci, neboť potenciál volebních hlasů seniorů se zvyšuje.

Současně roste také počet seniorů, kteří se do politiky zapojují aktivně. Potvrzují to i volby do obecních zastupitelstev, které se naposledy uskutečnily 10. a 11. října 2014. V kraji bylo v rámci těchto voleb zapsáno 350 804 oprávněných voličů, počet obyvatel starších 65 let čítal 77 318 osob. Pokud tyto dva údaje poměříme, je možné konstatovat, že 65letá a starší populace kraje potenciálně představovala 22,0 % zapsaných voličů. Při volbách v roce 2006 tento podíl dosáhl 16,6 %, zastoupení voličů v daném věku v roce 2010 pak 18,4 %.

Ve volbách do zastupitelstev obcí Libereckého kraje v roce 2014 o křeslo soupeřilo 9 036 kandidátů, z toho téměř 66 % mužů. Ve věku 65 a více let se volebního klání v kraji zúčastnilo 860 kandidátů (9,5 % všech kandidátů) – 581 mužů a 279 žen. V rámci okresů Libereckého kraje byl podíl kandidátů v seniorském věku poměrně vyrovnaný, nejvyšší připadl na okres Česká Lípa (9,9 %), o pouhý jeden procentní bod nižší byl v okrese Jablonec nad Nisou, kde bylo těchto kandidátů zároveň nejméně. Nejstaršímu kandidátovi bylo 90 let a pocházel z okresu Semily.

Graf 6.1 Kandidáti ve věku 60 a více let ve volbách do zastupitelstev obcí podle pohlaví v Libereckém kraji

Tab. 6.1 Platní kandidáti ve volbách do obecních zastupitelstev podle pohlaví a podle okresů v roce 2014

	Platní kandidáti			z toho ve věku 65 a více let			Podíl kandidátů ve věku 65 a více let (%)		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Liberecký kraj	9 036	5 933	3 103	860	581	279	9,5	9,8	9,0
v tom okres:									
Česká Lípa	2 455	1 521	934	244	156	88	9,9	10,3	9,4
Jablonec nad Nisou	1 723	1 139	584	154	103	51	8,9	9,0	8,7
Liberec	2 791	1 867	924	264	183	81	9,5	9,8	8,8
Semily	2 067	1 406	661	198	139	59	9,6	9,9	8,9

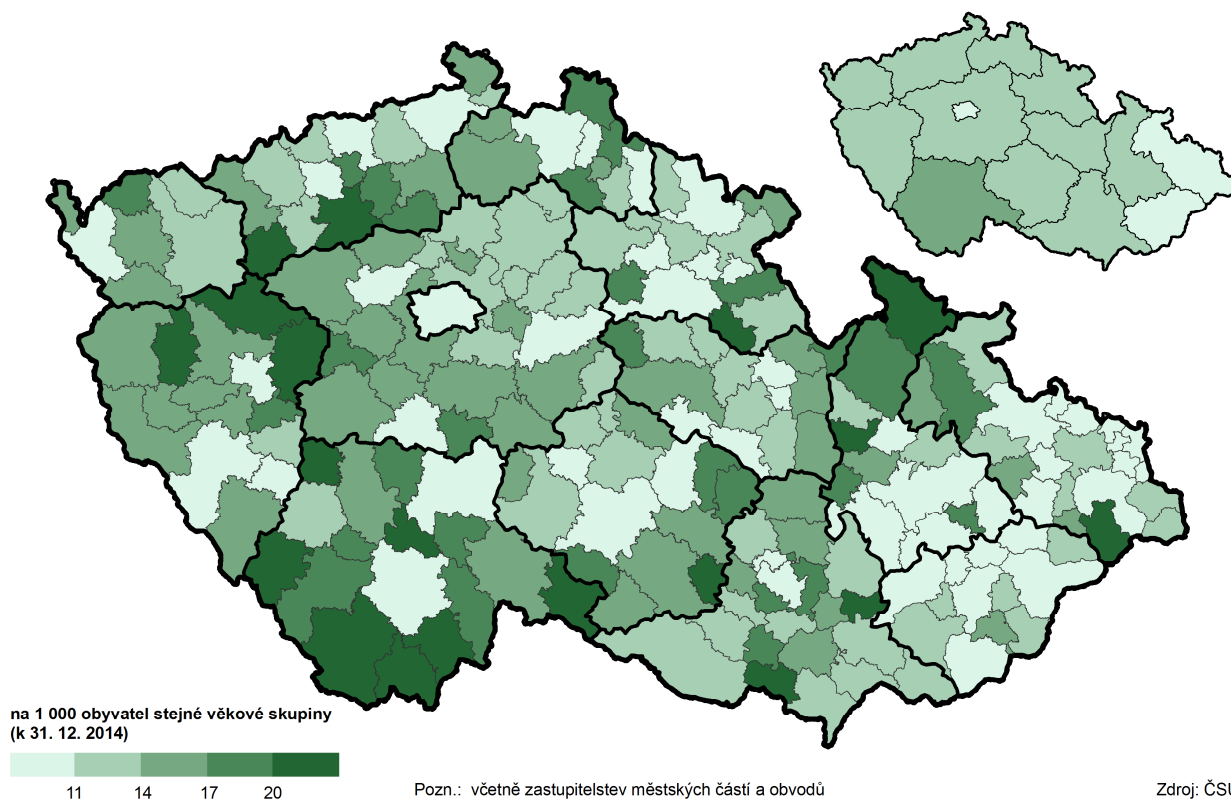
Absolutně nejvíce kandidátů (1 854 osob, tj. více než čtvrtina všech kandidátů) se do komunálních voleb v roce 2014 přihlásilo z obcí s počtem obyvatel od 500–999, naopak kandidáti ve věku 65 a více let

pocházeli nejčastěji z obcí s 5 000–19 999 obyvateli (250 osob, tj. 29,0 % kandidátů starších 65 let). Druhý nejvyšší podíl kandidátů–seniorů byl zaznamenán v obcích s 500–999 obyvateli (125 kandidátů, tj. 14,5 %), nejnižší (29 kandidátů, tj. 3,4 %) potom v malých obcích do 199 obyvatel.

V časovém horizontu dvaceti let, tj. od voleb do zastupitelstev obcí v roce 1994, stále významně rostl počet kandidátů ve věku 60 a více let. Celkový počet kandidátů v tomto věku vzrostl více než dvojnásobně, z počtu 765 v roce 1994 až k 1 657 kandidujícím v roce 2014. Větší zájem žen o zapojení do komunální politiky dokládá počet kandidujících žen, který v této věkové kategorii vzrostl dokonce více než třikrát.

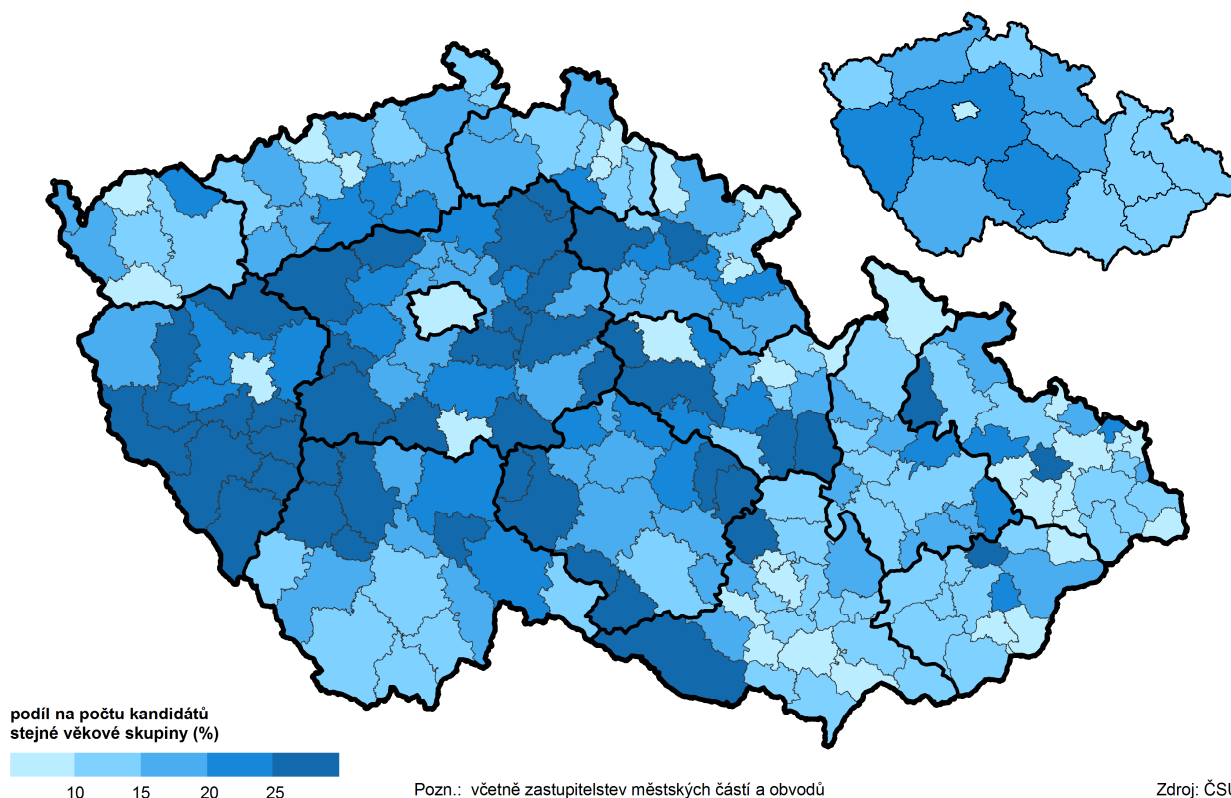
Osoby ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů kandidující ve volbách do zastupitelstev obcí v říjnu 2014

Stále vyšší podíl aktivního zapojování seniorů, včetně žen, do veřejného života potvrzují rovněž výsledky voleb do zastupitelstev obcí 2014. Z celkového počtu 2 285 zvolených zastupitelů v kraji bylo 124 (5,4 %), tj. 95 mužů a 29 žen, ve věku 65 a více let. Nejvyšší podíl zastupitelů seniorů (12,7 %) na celkovém počtu zastupitelů byl pak zjištěn v obcích s 20 000–49 999 obyvateli. Nejstarší zvolený zastupitel byl z okresu Semily a dosáhl věku 80 let. Z hlediska struktury zastupitelů starších 65 let v členění podle velikostních skupin obcí je zřejmé, že tyto osoby byly nejvíce zastoupeny ve vedení především menších obcí, tj. obcí s 500–999 obyvateli (26,6 %) a dále také obcí s 200–499 obyvateli (23,4 %).

Pokud porovnáme výsledky komunálních voleb za Liberecký kraj v rámci dvacetiletého období je patrné, že ve volbách v roce 1994 zastupitelský mandát získalo 177 osob ve věku 60 a více let. Ženy z tohoto počtu představovaly 10,7 %. Ve volbách v roce 2014 vzrostl počet zvolených zastupitelů spadajících do uvedené věkové kategorie o téměř 75 % na 309, podíl žen se pak navýšil o více než 16 procentních bodů a činil 27,2 %, což je více než čtyřnásobek počtu žen daného věku, které získaly křeslo v obecním zastupitelstvu v roce 1994.

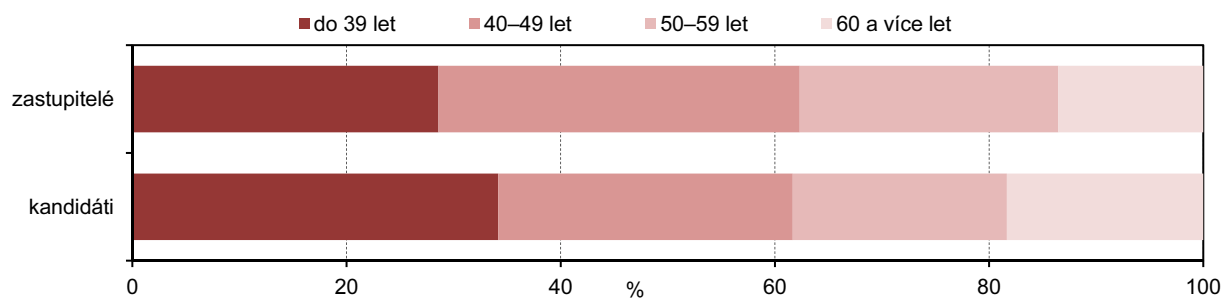
Zvolení zastupitelé z počtu kandidátů ve věku 65 a více let podle SO ORP a kraje
ve volbách do zastupitelstev obcí v říjnu 2014

Tab. 6.2 Zvolení zastupitelé ve volbách do obecních zastupitelstev podle pohlaví a podle okresů v roce 2014

	Zvolení zastupitelé			z toho ve věku 65 a více let			Podíl zastupitelů ve věku 65 a více let (%)		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Liberecký kraj	2 285	1 596	689	124	95	29	5,4	6,0	4,2
v tom okres:									
Česká Lípa	583	380	203	45	31	14	7,7	8,2	6,9
Jablonec nad Nisou	361	251	110	12	9	3	3,3	3,6	2,7
Liberec	665	472	193	37	31	6	5,6	6,6	3,1
Semily	676	493	183	30	24	6	4,4	4,9	3,3

Graf 6.2 Kandidáti a zvolení zastupitelé v Libereckém kraji podle věku ve volbách do obecních zastupitelstev 2014

Mezi 216 představiteli obcí a měst (včetně městského obvodu Vratislavice nad Nisou) Libereckého kraje převažují muži (71,3 % starostů, tj. 154 osob), ženy stojí v čele 62 obcí. Nejvyšší podíl „starostek“ vykázal okres Česká Lípa (42,1 %), naopak v okrese Jablonec nad Nisou tuto funkci vykonává pouze 6 žen (17,6 %). Ve věkové kategorii 65 a více let bylo v kraji do funkce starosty zvoleno celkem 12 zastupitelů,

tj. 10 mužů a 2 ženy (po jedné v okrese Česká Lípa a Semily). Nejvyšší podíl starostů–seniorů byl zaznamenán v okrese Česká Lípa (10,5 % starostů ve věku 65 a více let), naopak v okrese Jablonec nad Nisou nestojí v čele žádné z obcí osoba v této věkové kategorii.

Tab. 6.3 **Starostové ve věku 65 a více let v obcích Libereckého kraje podle pohlaví** (stav k 1. 1. 2015)

	Starostové			z toho ve věku 65 a více let		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Liberecký kraj	216	154	62	12	10	2
v tom okres:						
Česká Lípa	57	33	24	6	5	1
Jablonec nad Nisou	34	28	6	-	-	-
Liberec	60	47	13	2	2	-
Semily	65	46	19	4	3	1

Pozn.: včetně městského obvodu Vratislavice nad Nisou

6.2 Seniori a informační technologie

Informační technologie nezasahují pouze do pracovního, ale stále více i do osobního života člověka. Vzhledem k demografickému stárnutí populace a zvyšujícímu se počtu osob v seniorském věku se tak postupně zvyšuje i počet seniorů, kteří aktivně používají mobilní technologie. Práce s počítačem a internetem přitom může významně ovlivnit život seniora a přispět k jeho zkvalitnění a to jak po stránce zdravotní, sociální, psychologické, tak i společenské.

Níže uvedená data jsou výsledkem z Výběrového šetření o využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech, které Český statistický úřad každoročně provádí na na výběrovém vzorku cca 10 tisíc jednotlivců ve věku 16 a více let. Z tohoto šetření vyplývá, že nejrozšířenějším prostředkem informačních a komunikačních technologií je v současné době mobilní telefon. Ačkoli právě ve věkové kategorii 65 a více let je nejméně uživatelů mobilních telefonů, v posledních sedmi letech v této skupině seniorů došlo k největšímu nárůstu v počtu uživatelů. V roce 2007 mobilní telefon užívala zhruba třetina osob ve věku 65 a více let, v roce 2014 to již bylo téměř 9 z 10 seniorů. Osobní počítač používalo v roce 2014 v České republice cca 6,4 milionu lidí, to je více než 73 % obyvatel starších 16 let, ale ve věkové kategorii 65 a více let to bylo pouze 26 %.

Při mezikrajském porovnání výsledků šetření z roku 2014 byl nejvyšší podíl seniorů ve věku 65 a více let, kteří nikdy nepoužili počítač, zjištěn v Kraji Vysočina (76,9 %), následoval kraj Zlínský (70,9 %) a Liberecký (69,7 %). Nejméně seniorů, kteří nikdy nepracovali s počítačem, žilo v Hlavním městě Praze (47,4 %) a Středočeském kraji (57,7 %).

Na otázku, zda v posledních třech měsících použili osobní počítač a internet, kladně odpovědělo nejméně seniorů opět v Kraji Vysočina (14,9 % a 13,6 %). Liberecký kraj se z tohoto pohledu umístil na páté nejhorší pozici pomyslného žebříčku, když počítač v tomto regionu v posledních třech měsících použilo 21,2 % a internet 22,2 % seniorů. Nejvíce, téměř 35 % osob ve věku 65 a více let použilo v tomto období počítač a internet v Hlavním městě Praze.

Nikdy nepoužilo internet 80,6 % seniorů žijících v Kraji Vysočina, následuje Zlínský (73,1 %), Olomoucký (72,0 %) a Liberecký kraj (71,6 %). V Hlavním městě Praze to bylo méně než 54 % seniorů ve věku 65 a více let.

Ve všech regionech České republiky však dochází k postupnému nárůstu uživatelů počítače a internetu v této věkové kategorii. Podíl seniorů ve věku 65 a více let, kteří v posledních třech měsících použili počítač a internet, se od roku 2010 nejvíce navýšil v Pardubickém kraji (z 12,0 % na 28,8 % v případě počítače a z 10,4 % na 29,9 % v případě internetu). Nejméně se pak zájem o počítač během čtyř let změnil v Kraji Vysočina (z 11,6 % na 14,9 %, resp. z 9,4 % na 13,6 %) a dále také v Plzeňském kraji (z 13,8 % na 17,9 %, resp. z 11,6 % na 18,4 %). Rozdíl v případě Libereckého kraje dosáhl u uživatelů počítače 10,6 procentních bodů a uživatelů internetu 11,8 procentních bodů.

Počet specializovaných webových portálů, určených pro cílovou skupinu seniorů, roste. Seniori tak mají možnost získávat nové informace, přehledy o pořádaných kulturních a společenských akcích, účastnit se různých anket nebo soutěží. Vedle vzájemné komunikace však tyto portály bezesporu slouží také k udržování sociálních kontaktů. Odkazy na některé z nich:

http://www.sedesatka.cz/	Šedesátka – přátelský portál pro seniory
http://www.60k.cz/	Přátelský web pro dříve narozené
http://www.klubaktiv.cz/	Akademický klub třetího věku Aktiv, o.s.
http://www.seniorum.cz/	Portál nejen pro seniory
http://elpida.cz/	Elpida pro seniory
http://www.i-senior.cz/	Magazín nejen pro seniory
http://e-senior.czu.cz/	Portál vzdělávání seniorů
http://www.tretivek.cz/	Pro důchodce a seniory
http://www.seniortip.cz/	Internetový magazín nejen pro seniory
http://www.rscz.cz/	Rada seniorů České republiky

6.3 Celoživotní vzdělávání

V České republice vznikalo vzdělávání seniorů na humanitních univerzitách již v osmdesátých letech minulého století. V roce 1995 bylo založeno občanské sdružení Asociace Univerzit Třetího Věku (AU3V). V České republice je vzdělávání občanů důchodového věku realizováno jako Univerzita třetího věku, Akademie třetího věku nebo jako Kluby třetího věku. Nejčastěji je vzdělávání zaměřeno na oblasti tělesného a duševního zdraví, práva, ekologie, filozofie, náboženství a mezilidských vztahů.

Univerzity třetího věku jsou součástí koncepce celoživotního vzdělávání, ale neposkytují ucelené vysokoškolské ani jiné vzdělání. Jsou jedno či více semestrové s různým odborným zaměřením. Základním a společným předpokladem univerzit třetího věku je vysokoškolská úroveň předávaných informací. Přijetí ke studiu je omezeno pouze dokončeným středoškolským vzděláním s maturitou a dosažením určité věkové hranice (50 nebo 60 let), příp. hranice pro přiznání starobního důchodu – liší se dle příslušné školy. V současné době tuto možnost vzdělávání nabízejí prakticky všechny veřejné vysoké školy v České republice.

Akademie třetího věku pořádají různé činnosti kulturně-osvětového charakteru a především vzdělávání na všeobecně přístupné úrovni, především charakteru socio-kulturního. Jde většinou o jednorázové nebo krátkodobé akce na aktuální témata nebo akce dle spontánních zájmů. Jejich častým organizátorem je Červený kříž.

Kluby třetího věku jsou dobrovolná seskupení starších občanů s cílem společného trávení volného času. Kluby mohou mít různé odborné zaměření, jejich častou aktivitou jsou i jednorázové vzdělávací akce podle momentálně převažujícího zájmu.

V Libereckém kraji tuto formu vzdělávání pro zájemce nad 50 let poskytuje Technická univerzita v Liberci. Od libovolného výběru kurzů seniorskými účastníky bylo přistoupeno (na podnět Asociace univerzit třetího věku) od akademického roku 2010/2011 ke změně statutu Univerzity třetího věku. Byly vytvořeny ucelené studijní obory s podílem povinných a volitelných předmětů. Univerzita třetího věku v roce 2014 nabízela základní obory s délkou studia 3 až 5 let, ve kterých studující v daném oboru studuje jeden povinný a maximálně dva další volitelné předměty v semestru. V roce 2014 bylo nabídnuto 30 tradičních a 4 nové kurzy. Dále byly v roce 2014 otevřeny dva nástavbové obory, u kterých je doporučena délka studia 2 roky, kde studující absolvuje dva až tři povinné a jeden volitelný předmět za semestr. V letním semestru studovalo ve 34 kurzech a dvou ucelených oborech univerzity třetího věku 361 a v zimním semestru ve 44 kurzech a jednom uceleném oboru 386 seniorů.

Při Krajské vědecké knihovně v Liberci funguje Virtuální univerzita třetího věku, která je aktivitou v oblasti seniorské výuky a zpřístupňuje vzdělávání označované jako Univerzita třetího věku těm zájemcům, kteří se z různých důvodů nemohou nebo nechtějí účastnit prezenčního studia univerzit třetího věku v sídlech

vysokých škol nebo univerzit. Garantem studijního programu a organizačním garantem Virtuální univerzity třetího věku je Provozně ekonomická fakulta České zemědělské univerzity v Praze. Studia se mohou účastnit důchodci a lidé starší 50 let, kteří jsou v době studia nezaměstnaní.

Při Technické univerzitě v Liberci funguje Klub studujících a absolventů Univerzity třetího věku TUL. V rámci činnosti tohoto klubu byly studujícím i absolventům nabídnuty v roce 2014 tři jednorázové (motivační) přednášky na téma psychologie, zpracování videa a srbsčina. Mezi stálé aktivity patří teorie a praxe bridže, kdy senioři hrají bridž pravidelně každou středu ve večerních hodinách. V roce 2014 proběhlo sedm mineralogických exkurzí, exkurze do Českého Krumlova a okolí a do Prahy na Noc divadel. V červnu 2014 byla realizována výstava maleb v Krajské vědecké knihovně a absolventi kurzu „Dějiny divadla v teorii i prakticky“ byli pozváni na závěrečné představení Základní umělecké školy.

Komunitní středisko Kontakt Liberec je příspěvkovou organizací Statutárního města Liberec, vzniklo v roce 2007. Zajišťuje a provozuje klubovou činnost pro seniory a zdravotně znevýhodněné občany města Liberce. V rámci činnosti Klubu probíhají kurzy trénování paměti seniorů, obsluhy počítačů, zdravého životního stylu a další. Kluby seniorů existují ve většině měst a větších obcí v Libereckém kraji. Řada vzdělávacích a kulturních akcí pro seniory je zajištěna Krajským úřadem Libereckého kraje. Příslušníci oddělení ochrany obyvatelstva a krizového řízení spolu s oddělením prevence a územními odbory Hasičského záchranného sboru Libereckého kraje realizovali v roce 2014 pro seniory Libereckého kraje 8 přednášek s názvem „Bezpečná domácnost seniora“. Hlavním tématem všech přednášek byla požární prevence v domácnosti seniora.

Vzdělávání seniorů je velmi důležité, umožňuje prohlubování sociálních kontaktů a především vede k udržení kvality života seniora. Přispívá k pocitu sebedůvěry, důstojnosti a životního uspokojení a napomáhá k upevnování fyzického a duševního zdraví a v neposlední řadě k začlenění seniorů do společnosti.